

Oposicions 2024

Cos: professors d'ensenyament secundari

Especialitat: Llengua i literatura catalanes

ACCÉS 1 - MALLORCA

OPCIÓ B

Exercici 1

COMENTARI DE TEXT

Llegiu el text titulat *Escola pràctica*, de Gabriel Maura, i analitzau-ne de manera concisa els trets conceptuals, lingüístics i pragmàtics. Per fer-ho, redactau un text en què quedin respostes les qüestions següents:

- De quin gènere es tracta? Quins elements del text us ho fa pensar? En quina mesura el text s'adequa al gènere?
- Contextualització del text: panorama històric, social i cultural de l'època en què s'escriu l'obra.
- Trets lingüístics del text. Relació amb la situació de la llengua catalana en el moment en què s'escriu l'obra i relació amb el gènere.
- És un text rellevant per treballar en l'àmbit escolar? Si és així, en quin moment de l'etapa de l'ESO o del batxillerat es podria treballar?, com?, per què?

Exercici 2

ARTICLE D'OPINIÓ

Des que l'1 de desembre de 2019 el diari *Ara balears* va publicar un editorial titulat «Escola Nova 21: la necessitat d'innovar en educació», hi hem pogut llegir multitud d'articles que s'hi relacionen:

- 12/02/2021. «Què vol dir renovació pedagògica al segle XXI?»
- 10/04/2021. Jordi Musons: «És tan important l'educació afectivosexual com les matemàtiques.»
- 03/06/2021. «El repte d'aprendre per reptes.»
- 10/12/2021. «Com aprendre a fer front als reptes del segle XXI. »
- 11/05/2022. Albert Carreras: «Ensenyament: memorització vs comprensió.»
- 16/11/2023. Catherine L'Ecuyer: «Vam deixar entrar els mòbils a l'escola sense debat ni examen previ.»
- 28/01/2024. «Amb els canvis educatius innovadors hem reduït un 40% l'abandonament escolar.»

Arran de les afirmacions i dels titulars anteriors i d'altra informació que pugueu haver rebut per altres vies, escriviu un article d'opinió, d'entre 270 i 300 paraules, per a una revista d'Educació titulat «**L'escola que volem és l'escola que necessitam?**».

I

La senyora Rosa acabava d'apagá sa candela de sèu amb una sabatilla. Pero es cremayó, que dins aquella obscuritat de s'alcova malsana pareixia s'uy de la Providencia vetlant demunt ses misèries del mon, dexava veure tots ets objectes blancs y lo que demunt ells ressaltava per oscur.

Axí es que en es capsal des llit s'hi veyá un Ecce Homo núu de còs, amb so dogal en es coll y molta sanch per sa cara; abaix d'ell, una piqueta (que per forsa havia d'essè sa piqueta de sa sanch), y en es peus des llit, penjats á claus ganxos, sa roba de la senyora Rosa y sa mudada del senyó Toni, qu'era es sèu espòs, y que á son costat tossía.

Aquells bultos negres penjats á sa paret, vists casi á les fosques, parexían víctimes convertides en penjòys, ó pelleròfes de persones qu'havían perdut es bessó.

Axò de que fossen pellerenques sense bessó, no hauria estat cosa rara; perque aquell matrimoni xupava un senyó de bona casa, axí com un llimpia-botes xupa una nespla madura; y lo cert es qu'es joves (y qualche vèy) qu'aquella santa pareya protegia, encara qu'haguessen nascut á casa que pot, se quedavan ben prest á la fresca, si no entravan á la Misericordia ó á las Hermanitas.

Acaba de tossí el senyó Toni; la senyora Rosa, lo mateix qu'una fragata qu'ha dat fondo, va desvaporá per totes ses vàlvules, y després d'havè cercat, marit y muller, cadascú es sèu jayent, comensáren sa xerrada de capsal.

—Creume. Toni, (deya la senyora Rosa), creume; pero axí com anam, ja som á mitjan costa des Camp-Roig. Sè cert que no has cobrat res de D. Cuanito; sé cert que á D. Duardo li dexarás es docents duros amb un trist pagaré de cinchcents... ¡y axò qu'haurás d'esperá tres mesos per tornarlos á posá ses mans demunt!... si les hi pòsas; perqué si ara té un empleo des que vessunyan, demá pot essè un pèrdis cessant... Ja sé que es forasté y que té sa senyora plantosa... ¡M'haurías de sortí llibertino!...

—Calla, Rosa, calla, si pots... Ja sé que 'm pèrt per massa noble; pero axò deu essè per allò que diu: *dime con quien tratas*... y que m'arruin per massa generós... y axò deu essè de resultes de tant d'habitá amb tu... perque s'exemple, Rosa, hey fa molt.

—Toni, Toni, no 'm vengues amb xinities.

—Cap xinita, Rosa; pero quant mos casárem, no teníam per capital més que fe y esperansa, y no me recort que tú 'm duguèsses per dot cap mica de caritat.

—¡Bona l'hauríam feta, Toni! Aquesta virtut, en el dia, no serveix més que per fé nials ses altres dues.

—Bé; idò per lo mateix te vuy dí que á forsa de fè favós de trenta en amunt, per cent, y de protegí fiys de familia (amb sòques) desgraciats per un cavall.....

—O per una sota...

—O per un rey... de copes... hem feta una lladriola...

—No m'agrada aquesta paraula...

—¡Idó, hem fet un capitalet y un fiy missè; y tot ha sortit d' aquí!

—Vaja, Toni; no t' exaltis; ¡m' has rapat un bras!...

—Pitjó seria que m' hagués romput un' ungla.

—¿Que téns negoci per demà?

—Tench un aucell enlluernat; pero per posarli es cinch dits demunt y penjarlo 'm á sa bandolera, he menesté qu' En Pepito, es nostro missè, mos ajudi; porque se tracta d' un sebatlí escalivat.

—Idò demà dematí, li esplicas s' assunto, y crech qu' es nostro hereu no quedarà malament; á la fi no es bort... pero no t' assembla cap pel...

—Rosa, dexem aná aquests pels: encara el té rucá ¡y passa des vinticinch!.....deu essè en es Teatro. L' he enviat á sa cassola perquè estás á l' aguayt de quins parroquians hey havia, y porque vés quines pubiles marruquetjan D. Paquito y D. Lekandro. Llavó havia de fé una passada per un parey de sociadats-xibius, per veure quins torts hey cauen, y per sebre quin pols ténen; porque si ténen sòrt y van farts, vomitan, y si ténen sèt, prenen á qualsevol prèu. Pero no crech qu' haja fet res á son endret.

—¿No l' has enviat á s' encierro?

—Hey ha temps per tot.

—Ara que parlam d' encierro: aquell senyó...

—¿Quín?

—Aquell qu' executárem.

—¡N' hem volgut executá tants. Rosa!

—Bono, aquell que sempre conta lo que li costá un elican á Barcelona.

—¡Ah! es pagès.

—Pagès ó ciudadá, té bon' ombra. Mos ha duyt un animal.

—¿Un altre?

—Un gallet de lo mès maco. Per mí, té flato.

—¿Es gallet?

—No, ei senyó Silvestre, perque he reparat que feya sa torniola y estava més blan qu' un guant de retgidó.

—Bono; per ara ja ha comensat á dexá plomes... més envant mos quedarèm amb la resta. Mira, Rosa; se fa tart y me pareix que ja basta de predicá. Rosa ses téues devocions y no remuguis fort, que estich cansat. Bona nit, y no fasses oratge amb so tapament. Arrambèm s' escopidó, que de tant de tossí, pens que me trauré sa frexura.

—O sa verinada.

—Vaja, Rosa, creume; resa y no me provoques. ¡Ah! mira; demà dematí, ja que te axecas primé que jó, fé devallá En Pepito; digalí que entr', perque trob que s' atlot no surt tan fi com jo voldria... No du curolla en so negoci.

—¿Que vols que fassa, més de lo que fa?... Enseñèl.

—Pèrt es temps pe' ses bardisses, y ja no es hora de que se contenti amb cassá llagosts. Ja hauria de sebre aprofità ses caygudes, y esperá es conís derrera ses mates, y conexe ses que fan llentrisca.

—Bono, bono; dòrm y dexém resá. ¡Bona nit!

Axí va acabá, per aquell vespre, es balans de sa diada. Aquella pareya duya en es pensament s' idea clara de lo qu' ha d' essé, per dedins, un cau ahont una còlla de genetes descansa, llepant y cruxint ets òssos des llebretons y coniets de canonge qu' han atrapat, es dia abans, en es jáś.
¡Aquella alcova feya tufo de seuvatginal

La senyora Rosa va mastegá fasòls una estona; el senyó Toni va tossí algunes vegades; y es cap de mitja hora, aquells dos exemplars de sa rassa felina batiada roncavan com á dos benaventurats.

¡Lo que pot una conciencia tranquila!

L' endemá dematí, y molt abans de que fos de dia, la senyora Rosa botá des llit, pegá una uyada de llástima á n' es sèu homo, se posá sa roba d' aná á misseta y á plassa, á cercá s' escayola, y seguida de sa *servitut* (una cucaratxa de Campos,) ja va essè partida, després de dí dues paraules, p' es forat de sa clau des cuarto des sèu fiy y d' havé pres un satriet d' oli pe' sa llantia de sa capella de s' Ecce Homo.

En lo físich, era la senyora Rosa una venadera mestresseta, d' aquelles que per amunt que se fassen y per molt qu' arribin á aplegá, heu aplegan tot y prenen á ses víctimes tot quant tènén, fora sa bona educació, ses bones formes y sa delicadesa, circumstancies que per lo mateix que qui les té no les pèrt may, qui no les té, may les pot aplegá.

Era d' aquelles senyores qu' encara que tengan roba, quant més enllestides van, més mostran sa filassa; y que si duen túnica de vellut amb aplicacions, un, sense volé, los cerca per baix sa sabata en tapinada, vulgo *xoquí*.

Naturalment, que la senyora Rosa solía aná *de trapillo*; y aquella cara cotiflada, peluda, fosca y amb so nas vermey d' escaldó de fetge, acompanyava la resta de sa figura, baxa, gruxada, afavorída d' espatles y més que afavorída de muya.

Tenía es brassos curts y ses arpes llargues, y recordava s' ayre d' una foca ó vey-marí.
Patía un poch de *romátich* y de flatos y de *estèrich*.

S' oló de tabach l' acubava; posava canya á n' es café (que li agradava claret, á ca-sèua) pe' ses festes anyals; duya guants coló de llimona p' es Dijous-Sant y anava á ca 'n Solé es vespre del Corpus.

A forsa d' influencia, havia arribat á fé devot de la Sanch es séu Toni; y cada divèndres horabaxa hey anavan á resá un credo y á ferli una llimosna de quatre cèntims.

Dexem aná la senyora Rosa que fassa sa sèua vía y se pas unes quantes hores observant lo que gasta cada criada de cada deutor séu, y disputant amb ses placers y ses pescadores y es carnicés, que quant la sentían, quedavan convensuts de que les havían d' havé amb qui entenía, més qu' ells matexos, sa manera de descortera un anyell, y fins y tot un moltó.

II

Per ses retxilleres des finestró de s' alcova del senyó Toni comensá á entrarhi sa claró de Deu; y tossint y remugant, cercá es xoquins aquell sant homo.

Ara que sa claró heu permet, y ja qu'he presentat es croquis de sa dolsa esposa, no puch passá sense pintarlo á ell amb quatre cops de làpis.

Alt, sech, carregat d' espatles (y de males intencions), el senyó Toni tenía á les hores una sexantena d' anys. Cara xupada, ceyes que li penjavan com á fenás p' es cantell de ses còves d' ets uys, que allá dins parexían dos botonets de vidre coló de cél, embotonats á dos traus vermeys, y tota sa fesomía afeytada.

Amb sa cara sense pel, li resaltava y sortía més es nas de béch de falcó, y se veyan al descubèrt totes ses rúes, contorns, reconets y mistéris d' aquella boca de sátiro voltería, de llabis coló de vinagre, y que per un moviment nerviós, nascut de sa práctica y des pensament, feyan de tant en quant s' acció de pegá una xupada.

El senyó Toni no havia fumat may; pero havia xupat sempre entranyes ó canyellons ó artèries, d' hont pogués trèure sustancia ó popes ó sanch. Era un homo de rapiña.

Quant se llevá es barret de cotó blanch y el passá á un des poms des llit, va descubrí una calva de voltó, que bastava per doná idea de lo verinós qu' era es such d' aquell cervell, que, travessant sa closca, matava ses rèls des cabeys.

Es nostro personatge se vestía remugant y pensant sa manera com aprofitaría milló aquell jornal, quant sonaren dos toquets a sa porta, y entrá En Pepito.

—¡Bon día tenga, papay!

—Bon día y bon any que Deu mos dó.

—¿Com ha passat sa nit?

—Renegant; pero no tant com renèch de día, de part de dins.

—¿Que té res de nou?

—¡Ojalá! ¡Lo pitjó es que se fa véy! Sèu, sèu, qu' hem de parlá una estona d' asseguts. Mira, Jusep; no sé d' hont has sortit...

—Madò Clara heu sab...

—No sé de quina rél véns...

—Sa mamay...

—Mira, Pepe, jo no som ta mare. A mi no 'm taparás la vista amb quatre gracies ni amb quatre moxoníes, ¿estás tu?... porque jo coneix es coxos d'asseguts, y no 't figures que porque sies missè, m' hajas de dá gat per llebra, ¿estás tu? ¡Missè!! Vaja: vat' aquí un missè nou... un missè casi calent de sa derrera fornada. Ha vengut de Barcelona, es cap de sis anys de fé es vago per allá, amb un quadro que me costa més que si tengués ses lletres de diamants. ¡Ja tenim es titol de missè penjat dins sa quadreta!! ¡Ja tenim s' atlot missè!! ¡Ja té carrera!! ¡Ja tenim la Sèu plena d' ous!!

¿Qu' has fet, d' ensá que venguéres? ¿En que m' has ajudat? ¿En que he conegut que fosses missè? ¿Quins deutós renegats has trèt des cau per una oreya? ¿Qui has executat?

—¡Pero, papay!...

—No hey ha papay que hi valga, ¿estás tu? Te vaig entregá un pagaré, un poch carregat d' espicies; te vaig dí «fén sòus»... y fa quinze dies, y no has tengut manya per embragá sa respiració á Don Llorens. Ahí mos topárem, y com té per costum, me va dí á s' oreya «¡lladre!» ¿De que vos ensenyan? Te vaig dá una plagueta de llogué: te vaig dí: «trèume aquell pèrdís des piset»... fa un mes; y ahí, quant jo passava per baix, me tirá unes ganyes de llampuga, y sa criada me cantá cansons de picat.

Més bé saben estrenye es corbatí á un *secrestat*, es *pixatinteros* y es bergantells qui tragan processos y ets esgotzins, que voltros. ¿Que vos ensenyan á s' Uníversitat?

Vos deuen ensenyá d' aná ben estirats, de dú bones robes, de dú colls drets, de dú corbates vermeyes amb dragonets d'or, de dú es cabeyes demunt es front, com ets hermanos des Miots, y ses botxeres á lo pinxo... *pan y toros* il·lustrat... y sabates del rey En Jaume, y es dit petit encercolat d'anells...

Quant estudiavas, quant encara no tenías una posició, al manco me podía vestí amb ses tèues despuyes; ara no puch aprofitá cap pessa teua, perquè les t' has de passá en dejú, si hey vols entrá dedins.

¡Y jo, torpe de mí, que confiava amb ses tèues y amb moltes altres!... ¡Ja tench un fiy missé!...

No fasses s'astorat ni siulis sa marselesa, ¿estás tu? Mirèm de cara, y respòn: ¿Com tens es *secresto* del senyó. Mirèm de cara, y respòn: ¿Com tens es *secresto* del senyó Rafèl? ¿Com tens s'execució del senyó Silvestre?

—Pero, papay, ¿vosté que se creu qu'he estudiat d' *abogat* ó de mata-rates? ¡Qualsevol se pensaría qu' á s' Universitat estudiám de tòrce colls en lloch d' aprendre de tòrce lleys, y que aprenim de tirá dret en lloch d' aprendre dret... y que mos fa cátedra es botxí... y qu' es quadro des títol es un nombrament de *verdugo*!... Vostè no pensa més qu' amb execucions...

—Que sols no sabs per hont les comènsan, perque es *reo*, vench á dí, es deutó, no s' escap, ni sisquera puga anguietjá. Ja veig que t' en hauré d' ensenyá...

—¿De qué?

—De procehiments...

—¡Pero, sant homo!...

—Mira, no 'm faltis, ¿estás tu? ¡no 'm faltís! y diguès com pensas arreglarte per fermos nostro lo que li queda á D. Silvestre Tenim armes y dret.

—D' axó de ferse séu tot quant té un homo, no mos n'han ensenyat, francament; perque qui paga lo que deu. queda cabal.

—¡Bon cabal tendríam! ¿Pagá lo que deu? ¡Ara veig qu' hey ha ases amb lletres! Pero si jo no vuy que D. Silvestre me pach; si jo, ¿estás tu? cobrás y hagués cobrat sempre lo que 'm deuen, sería un pelat, y tu no durías molt de pel. Jo lo que vuy es que me deguin lo que no poden pagá; pero qu' es deute no sia bestrèt per mí. Vuy, d' una cantitat petita donada á panxons, ferne un deute gros, demanat quant manco s' ho esperan: vuy que s' acumulin amb sos interessos, es perills, es maldecaps, sa mala cara que 'm fan, s' òdi que 'm ténen, ses calumnies que 'm posan, sa pobresa qu' he de figurá, sa saliva que m' he d' enviá, y fins y tot es saludos que 'm négan. ¿Com t'arreglas per cobrá tot axó de D. Silvestre? ¿Quins procehiments vos ensenyan per fé aqüestes liquidacions?

—Ja heu he dit antes, papay: mos ensenyan de defensarnos amb ses lleys contra sa mala fé; pero no mos ensenyan de ferles serví de dogal, ni di capitalisá òdis, ni de fé axó que vosté, per un excés de modestia, ne diu *liquidacions*.

—Vaja, vaja; molta parola, molta legalitat... y menjá y vestí y trunfá amb sa suó d'ets altres. Avuy t' he tapat es cap... Pero, perque vejas qu' un pare sempre es pare, te vuy doná amb un' hora més instrucció, més escola y més ensenyansa profitosa, que no t' han donat aquells farsantes de Barcelona en sos sis anys de predicá.

—Pero, papay...

— ¡Calla, y ascolta y aprèn y fe 't creus y dona gracias! Lo qu' ara t'ensenyaré, ben aplicat, es una fortuna... es sa méua... es sa téua, si 't portas bé... perque axí he fet es capitalet y axí t' hem pogut sostení á Barcelona... Puja á n'es porxo, y devalla es gallet que ahí va dú el senyó Silvestre. Devalla també una grapada d' ordi.

—Pero, papay...

—Calla, creu y espolsèt... ¡Nonèns! ¡Missè de panfonteta!

Mentres En Pepe, (qu' era un infelis amb títol, segons son pare), pujava á debaxá es gallet, el senyó Toni, qu' al mateix temps que feya cátedra teòrica s' havia vestit, s' arromangá ses mànagues de sa levita coló de plom y se posá ses uyeres de plata, que no més solía usá quant tractava cara á cara qualche negoci pelut, quant cobrava y quant menjava peix bollit.

Entrá En Pepito amb s' animal devall xella; y encara que conexia ses rareses de son pare, tenía molta curiositat per veure en que paravan aquelles misses.

El senyó Toni li prengué es gall, el posá dret demunt una tauleta de llenya blanca, y vá obligá á n' es fiy y dexeble y missé á que segués, recordantli antes que ni amb sanch de ses venes podría ell ni ningú pagá may es favó que li anava á fé... sols per amor paternal.

S' assegué en Pepe: es catedrátich amollá es gall, qu' era sá y bo y polit, y naturalment, s' animal fugí tot d' una, botant cap á n' es llit.

El torna agafá el senyó Toni, el posá altra volta demunt sa taula, y digué molt sèrio, aguantantlo p' es coll:

—Ja 'u has vist!... Aquest animal representa el senyó Silvestre... ó qualsevol altre. S' ha posat á tir: li hem posat ses mans demunt; pero tot d' una que s' ha sospitat (tan animal com es) que no li convenia está demunt sa taula, ha fuyt. ¿Que s' ha de fé per subjectá un homo antes d'escalivarlo, y fins y tot antes de que se pugá perpensá?

—¡Que sé jo!

—Fermarlo curt. Y encara es milló clavarlo, si es possible.

Amb axó, tregué dues puntes de París y un martellet, de dins es calaix de sa tauleta, y clavá es gall p' es tel d' entre es dits.

Es pobre animal esperonetjava, pero s'arribá á aquietá.

— Mirèl!... qualsevol se creuria qu' está aqui per gust; perque lo principal es tenirlo clavat sense qu' es públich, ni ell mateix, sápien com. Ni una gota de sanch. Aquest animal du molta fam. Degué menjá es derré pich, dins es corral del senyó Silvestre.

¿Veus? Ara li podría dá tot s' ordi que tench, y el se passaría... ¡May, á un que necessita una cantitat, li has de dá lo que demana! Y sobre tot, may has de dá á un homo lo suficient per treurel d'apuros. Una necessitat ne du un' altra, y sa necessitat no té lley... Y aquí comensan es negocis... fora de sa lley.

Si li don tot s' ordi, no 'm tornaré mirá de cara... Li don uns quants granets... Mirèl, mirél si 'n du de rusca. Axó li serveix per ferli més gana.

Si sabés firmá y pogués fé tractos, ara aquest animal, per s' ordi que queda y que li fas satsá devant la vista, no miraría amb un vint, ni amb un trenta, ni amb un coranta per cent.

Per aquesta grapadeta, firmaria un pagaré d'un aumut ó d' una barcella. Axí com ley don, no li fa profit, ni 'l pot associá, y sempre el tench cap baix y cresta torta devant mí.

¿Comensas á entendre es modo de fé préstamos?

—Me pareix que sí; pero també me pareix una tiranía.

— ¡Tiranía!... Tots es qui ténen enveja, diuen aquesta paraula. Tench pó que á Barcelona, primé t' haurán fet torpe, y llavó lliberal.

¡Tiranía!... Tractant de negocis, sa caritat dú cap dret á l' Hospital, ó á la Misericordia; que per axó mateix ja se diuen cases de caritat.

¡Tiranía!... Miréu: ara el desclavaré y me vendrá derrera. Si fos deutó, no 'm podría veure, just p'es favor que li he fet: ¿estás tu?

Ara, fés contes que ja s' ha menjat tot lo que vuy que menj'. Com més menjá li don, més magre está: vench á dí, com més cantidats li donas á un deutó, més pobre torna.

Ja ha passat es temps de ses contemplacions. Ja ha arribat s' hora de rematá es negoci. Cauen interessos, véns un pagaré... acaba un *plasso*... No pot pagá. ¿Com t' ha de torná aquest gall lo que s' ha menjat? Ell haurá posat, perque es gall, popes; haurá augmentat de carn, tindrà mes sanch... Pero heu té ell; y es cosa clara que de qualque manera has de cobrá, si no vols havé perdut tot lo qu' ell ha guanyat.

Aquí pensava que m' haurías ajudat, y per axó t' he fet missè; pero ara veig que no puch dexá ses carreres véyes per ses novelles.

Si li arrancas una ploma, mòu un escándol á forsa d'escayná. Si n' hi arrancas dèu... lo mateix!... y ses plomes ténen poca llecó.

Encara qu' el plomes tot, no tindrás més qu' es renou que farà y s' òdi que demunt tu cridarás, No hey ha ningú que no s'aborronás y tregués pell de gallina, sí'l veyá á n' aquest animal, p' es carré, plomat de viu en viu; pero es matexos cors tèndres veuen cada dia pares morts á disgusts, infants que mòren á forse de maltractos, y diuen amb molta tranquilat: «Hey ha d' havé de tot en aquest mon».

Un deutó que duga pintada sa miseria demunt ell, te fa més mal que sa miseria de quatre deutós; perque ses animes sensibles se fan trossos per dí que l' has plomat, que li has treta sa frexura. ¡Bons estaríam si passavam es temps treguent frexures!

¡Vaja, missé, vaja! ¿Com t'arreglarías per recobrá lo téu, sense escándol y sense fé llástima á ses conciències justes?

—Papay, axò me repugna...

—¡Te repugna!... pero d'axò vius y d' axò has flocat, d' ensá qu' alenas.

Ja deus sebre qu' un gall se pot aprofitá de dues maneres: una escandalosa, y s' altra prudent. S' escandalosa, es ferli un tayet, un través de dit baix de s'oreya esquerra, y tirá ses plomes p' es balcó. Sa prudent es sa milló: torcerli es coll, y plomarli demunt un ribell d' aygo. Es vé que sa sanch li queda dins el còs; pero á dins el còs la hi trobas.

Lo mateix passa amb un deutó. A n' el senyó Silvestre no li podèm fé lo que farèm á n' es gallet; pero vé á essè lo mateix; amb sa gran diferencia, que per aprofitá un homo, se pot emprá es sistema mixto, qu' es es méu. Arrambarli sa guinoveta de la Curia (i que taya!) y li fa sanch, que may se pèrd, y llavò salvarlo, decantantli aquella arma, perque no don tota sa sanch, y torcerli es coll depressa.

¿No m'has entès?... T' ho explicaré més clá, ¿estás tu?

Haurás notat que abans de fé es tay en es coll d' un animal, el ploman un poch, perque sa vena sia més bona d'afiná. Idò, abans d' entregá el senyó Silvestre á n' es tribunal, li aniré arrancant es plomissó des coll; vench á dí, ses quatre alhaquetes, cubèrts, anells, medallons y cordoncillos que solen tení, es jugadós més qu' ets altres.

Tallant á una timba, un brillant á un dit enlluèrna es punts de llet y es *pipiolis*.

Llevò, quant no hey ha res que plomá, y que ses alhaques franques de mans no han valgut casi res, se li obri s' execució.

Ell se trastorna; perque axò qu' es vulgo coneix per la Justicia es una ratera amb sos gats dedins. S'en vé; fa promeses, fa ofèrtes, du garantíes (sempre més dolentes que sa séua); y á la fi me durá s' acta, (ara el veig) de s' única pessa de terra que sa séua dona dugué per llegítima, y qu' ha volgut conservá sempre (perque may ha volgut firmá), per podè doná pa á n' es cinch *gavinons*, quant D. Silvestre haurá perdut es derré duro á n' es derré *elican* que fassa.

Ja he fet estimá sa terra per sota-má. Val tres vegades més que lo que resulta de sa liquidació, encara que sia feta méua.

Y per llástima, y perque no l' hajan de veure rossegá p' es tribunal, y perque no l' acaben de destruhí, li cercaré un bon compradó (que tench comprat) per sa pessa de terra. Falta que sa senyora vulga firmá. Pero firmará; perque per no doná un escándol tan gros, y amb s' argument d' una pistola que figura á un cuento que li contaré y li ensenyaré á D. Silvestre, quant sia s' hora, ella no tindrà mes remey que firmá. ¡Vaja si firmará! y lo qu' es en havè posat sa firma... ¡mirèt el senyó Silvestre!

Y tot entusiasmat, agafá es gall, y sense pipelletjá, li dá dues voltes en es coll. dexant es pobre animal estès y estirant es pèus demunt sa taula.

—Ara, aprèn, recorda y tresca, perque es tart, y tench fam... y vèla.

Amb sa febre de sa llissó, no havia notat el senyó Toni qu' En Pepe perdía es colós per moments, com sa cresta des gallet... y encara tenia aquell pobre animal ets esperits vius, quant tota sofocada entrá la senyora Rosa, més encela qu' un lléu y pegant uyades de hiena á n' es séu nin es missé.

Sense dí bon dia, anava á agafá es séu espòs per un bras, per durlosèn á dins es menjadó y parlá amb ell; quant reparant amb sa primera víctima, que se refredava demunt sa tauleta, s' exclama:

—¡Jas, jas! ¡may vé una desgracia tota sola!... ¿L'heu trobat mort?... ¡Avina, avina, Toni!... avina, que jo esclat...

¡Mirèl, mirèl á n' es gran endigno!... ¡Mirèl, quina cara de divènres sant! Jo vuy que 'u sápies... ¡Ay, ay!... aviat tendré s' hestèrich... jo... jo, que quant era fadrina, venía frexures de xòt. y he arribat á forsa de deligencia, á cómprarne de propietaris!... tú... tú, Toniet... Toniet méu, que comensáres per afeytá y vestí morts de casa pobre, y has arribat, á forsa d' homonia de bé, á afeytá y despuyá vius de casa rica...

—Pero, dona, ¿que téns?... ¡Rebenta, dona, rebenta, si pòts!...

Amb axó, y antes que la senyora Rosa de ses frexures rebentás, se presentá D. Silvestre. L' homo venía més fresch qu' una cama-rotja, y procurá posá pau y tranquilisá aquella gent, qu' á dins tal alcova presentava un quadro vertaderament pintoresch y digne d' essè fotografiat.

Asseguts tots; entregat es gall á na Francinayna (amb orde reservada de la senyora Rosa perque li fés dá sa sanch), D. Silvestre va trèure una cartera, y preguntá molt serio:

—Senyó Toni, ¿me vol dí que li dech, segons sa séua liquidació?

—Avuy no estich per axó. De totes maneres, vosté no m' ha de pagá per ara.

—Idò bé: jo duch sa liquidació feta... y segons aquest altre document, vosté me deu dos mil duros, rebaxat es méu deute.

Aquí el senyó Toni quedá de pedra. La senyora Rosa mirava á s' Ecce-Homo y á D. Silvestre... En Pepe era més mort que viu, perque estava desmayat.

A la fí, el senyó Toni pogué parlá, y preguntá á don Silvestre:

—¿Qu' es aquesta farsa de document? ¿Que diu de document? ¿estás tu?

—Un recibo en tota regla. Per un excés de confiansa, no duch més qu' una copia. Es séu fiy me regoneix es deute que li he dit, á més de sa liquidació, com á apoderat de vosté.

—¿Es meu fiy?... ¿Aquest?... ¿En Pepe?... ¿Es missè?... Ni té podè, ni 'n tendrá may, ¿estás tu?

—Idò, tendrá presili. O podè ó presili. ¡Elican!

—Pero, Don Silvestre... vosté, ¿com l'ha pagat?

—Amb un entrés, una sota patas-arriba y varios cavalls desbocats... ¡Bon día tengan! ¡Otro talla!

—¿Estás... tu...?

La senyora Rosa havia tombat demunt es llit, graponetjant amb s' estèrich; y entre gemech y gemech de cabra empenyalada, que feyan tremolá la casa, deya xinglotant:

—M' ho ha dit ara, á plassa, una pressona de cara y uys y de qui fa fé. Aquest polissó... ha armat una corista grassa... li ha comprat una pessa de pit de diamants... li ha mort una senadeta... ¡polissóóó!!... ¡Axó, Toni... axó ha après es téu fiy á Barcelonal No m'assembla cap pel: tira sa rèl dels téus. ¡Mala rèl! ¡Mala rèl!... ¡una corista grassa!!... ¡Llibertino!!...

Al cap de tres dies, després d' aquestes escenes, dues files de pobres de la Misericordia y d' orfanetes de ses Minyones y d' acullits á ses Hermanitas, s' esperavan á baix de s' escaleta del senyó Toni, per acompanyarlo á n' es cementeri.

Molts d' aquells malanats l' havían tractat, y ara li tornavan es favó, acompanyantlo á Son Tril·lo, ja qu' ell n' havia acompanyats tants des matexos á ses santes cases que representavan...

Dins un parey d' anys, no s' en cantá gall ni galina de la senyora Rosa ni des capitalet.

Es missè pará á presili.

¡Sa rèl del senyó Toni havia aferrat!